

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НАДЗОР НАД ДЕЛАТНОШЋУ
ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА**

**СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ
ФОНДОВА У СРБИЈИ**

Извештај за друго тромесечје 2021. године

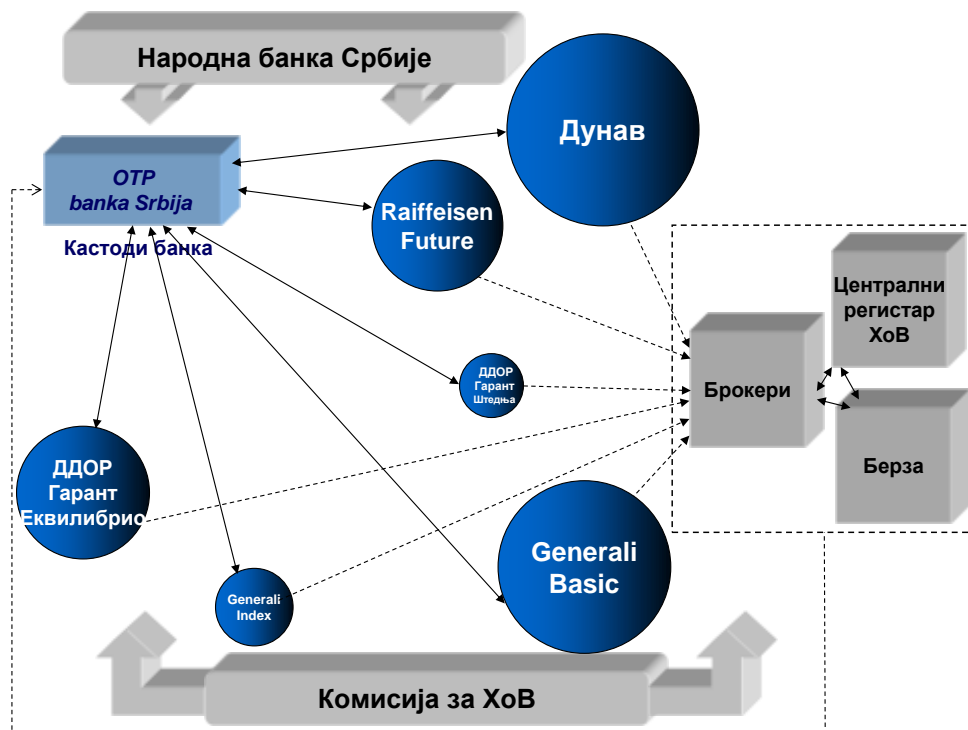
Садржај:

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова.....	3
2. Нето имовина добровољних пензијских фондова	4
3. Структура имовине добровољних пензијских фондова.....	5
4. Принос од улагања	6
5. Накнаде друштава за управљање	9
6. Обим трговања хартијама од вредности.....	10
7. Трансакциони трошкови	10
8. Број и структура корисника	11
9. Уплате, исплате и пренос средстава	13
10. Финансијски извештаји.....	15

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На тржишту добровољних пензијских фондова на крају другог тромесечја 2021. године пословала су четири друштва за управљање, која су управљала имовином седам добровољних пензијских фондова, једна кастоди банка, пет банака посредника и једно друштво за осигурање посредник.¹

Слика: Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2021. године, у друштвима за управљање била су запослена 123 лица. Број запослених је непромењен у односу на претходно тромесечје.

Народна банка Србије, на основу положеног стручног испита и испуњених осталих потребних услова, издаје дозволу за обављање послова информисања о пословању добровољних пензијских фондова. До краја другог тромесечја 2021. године издато је укупно 958 дозвола за обављање послова агента продаје.

Друштва за управљање, банке и осигуравајућа друштва као посредници могу ангажовати агенте продаје. На крају другог тромесечја 2021. године, друштва за управљање ангажовала су 107 лица, банке посредници 529 лица, а друштво за осигурање 97 лица.

¹ Raiffeisen banka a.d. Beograd, OTP banka Srbija a.d. Novi Sad, NLB banka a.d. Beograd, Addiko Bank a.d. Beograd и Sberbank a.d. Beograd, Акционарско друштво за осигурање „ДДОР Нови Сад”, Нови Сад.

2. Нето имовина добровољних пензијских фондова

Нето имовина фондова на крају другог тромесечја 2021. године износила је 48,2 милијарде динара. У другом тромесечју нето имовина је порасла за 1% у односу на претходно тромесечје. На промену вредности нето имовине утичу нето уплате² средстава у фондове, исплате средстава из фондова и добит коју фондови остварују од улагања. У другом тромесечју 2021. године, укупне уплате износили су 914 милиона динара, чланови су повукли 592,3 милиона динара, док је добит од улагања износила 188,7 милиона динара.

На крају другог тромесечја 2021. године, нето имовина износила је 48,2 милијарде динара.

Нето имовина у сектору на крају периода

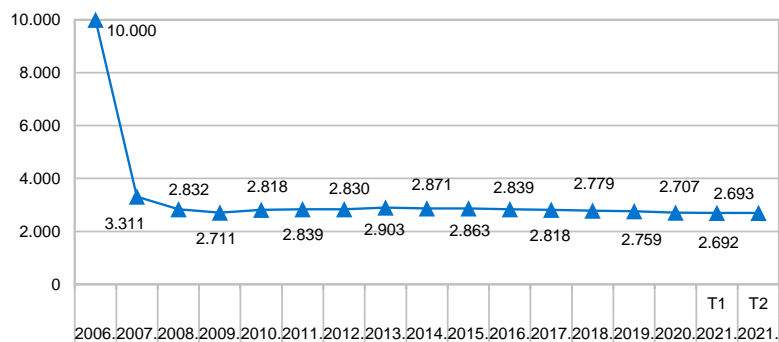
(у млрд RSD)

2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
											T1	T2
9,9	12,5	16,0	19,7	23,6	28,9	32,8	36,2	40,2	45,2	47,0	47,7	48,2

Извор: Народна банка Србије.

Концентрација у сектору на крају периода

(Херфиндал–Хиршманов индекс)

Извор: Народна банка Србије.

Тржишна концентрација у сектору³ на крају другог тромесечја 2021. године, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, износила је 2.693 поена, што указује на високу концентрацију на тржишту добровољних пензијских фондова.

Ако се фондови класификују по групама према висини нето имовине фонда у односу на висину нето имовине сектора, у групама „велики” и „средњи” налазе се по два фонда, који заједно остварују тржишно учешће од 93%, док највећи фонд има удео од око 39%.

Број фондова у групама подељеним према тржишном учешћу

(у јединицама)

Учешће у нето имовини (у %)	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
												T1	T2
Велики (20 и више)	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Средњи (5–19,99)	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Мали (0–4,99)	4	5	5	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3

Извор: Народна банка Србије.

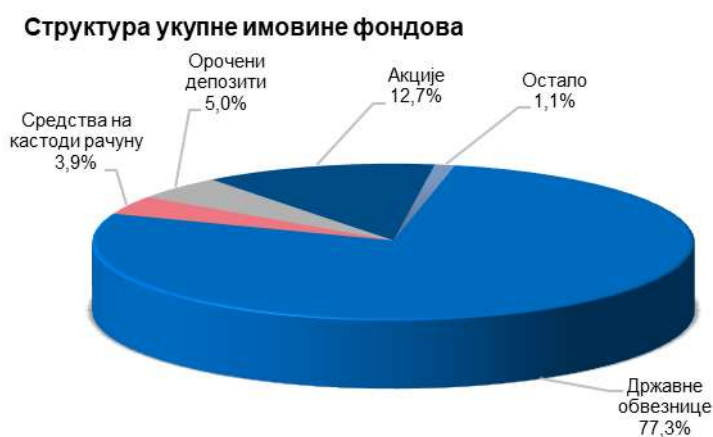
² Нето уплате су укупне уплате умањене за накнаду приликом уплате.

³ Посматрано према учешћу у укупној нето имовини.

3. Структура имовине добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2021. године, структура улагања имовине фондова није знатније измењена у односу на претходни период. Највећи удео имале су државне обвезнице, које су чиниле 77,3% укупне имовине. Средства на кастоди рачунима и орочени депозити банака чинили су 8,9%, а акције 12,7%. Улагање у инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова и потраживања чине класу *остало*, која је износила 1,1%.

Највише средстава уложено је у државне дужничке инструменте – 77,3%.

Извор: Народна банка Србије.

Портфолио државних дужничких инструмената (обвезнице Републике Србије) и на крају овог периода задржао је доминантну позицију у укупној имовини фондова, са смањењем учешћа ових финансијских инструмената у имовини фондова са 79,5%, колико је износило крајем претходног тромесечја, на 77,3%. Треба напоменути да се у претходном тромесечју портфолио државних дужничких инструмената односио и на улагање фондова у трезорске записе, и то у висини од 0,4% укупне имовине, док у другом тромесечју није било улагања у поменути класу активе.

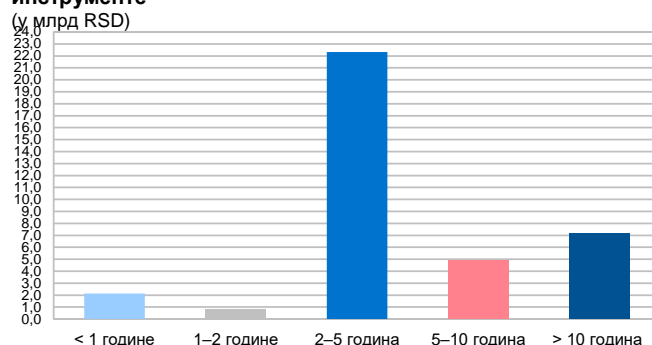
С друге стране, посматрано у односу на крај претходног тромесечја, агрегатна изложеност акцијама домаћих правних лица је повећана са 12,1% на 12,7% укупне имовине фондова, као резултат актуелних трендова на финансијском тржишту Републике Србије.

На крају другог тромесечја 2021. године, 5,7% државних дужничких инструмената имало је рок доспећа до годину дана, 2,2% од једне до две године, 59,8% од две до пет година, 13,2% од пет до десет година и 19,1% преко десет година.

Просечна рочност средстава⁴ уложених у државне дужничке инструменте износи 5,6 година.

⁴ Рочност инструмената пондерисана њиховим уделом у укупним улагањима у државне дужничке инструменте.

Рочна структура улагања у државне дужничке инструменте

У домаћој валути, на крају другог тромесечја 2021. године, налазило се 84,2% укупне имовине, а у иностраној валути 15,8% укупне имовине (у еврима).

4. Принос од улагања

На крају другог тромесечја 2021. године, *FONDex*⁵ је достигао вредност од 3.132,11.⁶ Пораст *FONDex*-а представља пондерисани просек приноса свих фондова и за последњу годину дана износио је 4,1%. Принос *FONDex*-а од почетка пословања⁷ износио је 8,1%. Ако се има у виду структура улагања имовине фонда, на принос утичу: промена криве приноса на државне дужничке инструменте⁸, промена вредности акција, промена вредности инвестиционих јединица отворених инвестиционих фондова, висина референтне каматне стопе, висине каматних стопа банака и промене курса динара према еврима.

У другом тромесечју 2021. године, на примарном тржишту дужничких државних инструмената у динарима било је емисија двогодишњих државних хартија (21 милијарда динара) по стопи од 1,6%.

Тржишна вредност емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности

(у млрд RSD)

Рок доспећа	T2 2020.	T3 2020.	T4 2020.	T1 2021.	T2 2021.
3м	-	-	-	-	-
6м	-	-	-	-	-
12м	34,4	-	-	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	38,9	9,0	1,2	9,1	21,0
36м	54,0	-	-	-	-
60м	26,5	13,2	4,6	-	-
84м	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-
144м	4,8	1,5	45,4	-	-
Укупно	158,5	23,6	51,2	9,1	21,0

Извор: Министарство финансија.

⁵ *FONDex* је индекс који представља кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова на тржишту.

⁶ На дан када је први добровољни пензијски фонд почео с радом, 15. новембра 2006. године, почетна вредност *FONDex*-а износила је 1.000.

⁷ Годишња стопа.

⁸ Пад каматне стопе утиче на раст цене дужничких инструмената, и обрнуто. Цене инструмената дуже рочности осетљивије су на промене каматних стопа.

Извршне стопе емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности

Рок доспећа	T2 2020.	T3 2020.	T4 2020.	T1 2021.	T2 2021.
3м	-	-	-	-	-
6м	-	-	-	-	-
12м	1,8%	-	-	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	2,0%	2,0%	2,0%	1,6%	1,6%
36м	2,2%	-	-	-	-
60м	2,6%	2,7%	2,6%	-	-
84м	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-
144м	3,9%	4,0%	3,9%	-	-

Извор: Министарство финансија.

У другом тромесечју 2021. године, било је емисија државних дужничких инструмената деноминираних у еврима, и то двадесетогодишњих (55,5 милиона динара) по стопи од 2,3%.

Тржишна вредност емитованих евроденоминираних државних дужничких инструмената, по рочности
(у млн EUR)

Рок доспећа	T1 2020.	T2 2020.	T3 2020.	T4 2020.	T1 2021.	T2 2021.
12м	-	-	-	-	-	-
24м	59,9	40,2	-	-	-	-
36м	-	-	-	-	-	-
60м	4,4	-	-	-	-	-
84м	-	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-	-
144м	100,6	-	-	-	24,9	-
180м	-	-	-	-	-	-
240м	161,2	-	-	-	30,4	55,5
Укупно	326,0	40,2	-	-	55,2	55,5

Извор: Министарство финансија.

Извршне стопе емитованих евроденоминираних државних дужничких инструмената, по рочности

Рок доспећа	T1 2020.	T2 2020.	T3 2020.	T4 2020.	T1 2021.	T2 2021.
12м	-	-	-	-	-	-
24м	0,5%	0,5%	-	-	-	-
36м	-	-	-	-	-	-
60м	1,1%	-	-	-	-	-
84м	-	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-	-
144м	1,9%	-	-	-	1,7%	-
180м	-	-	-	-	-	-
240м	3,0%	-	-	-	2,3%	2,3%

Извор: Министарство финансија.

На Београдској берзи је на крају другог тромесечја 2021. године забележен раст цена акција од 3,3%, мерено индексом *BELEX15* (вредност индекса на крају јуна била је 779,45). Кретање индекса за последњу годину дана забележило је раст од 17,1%.

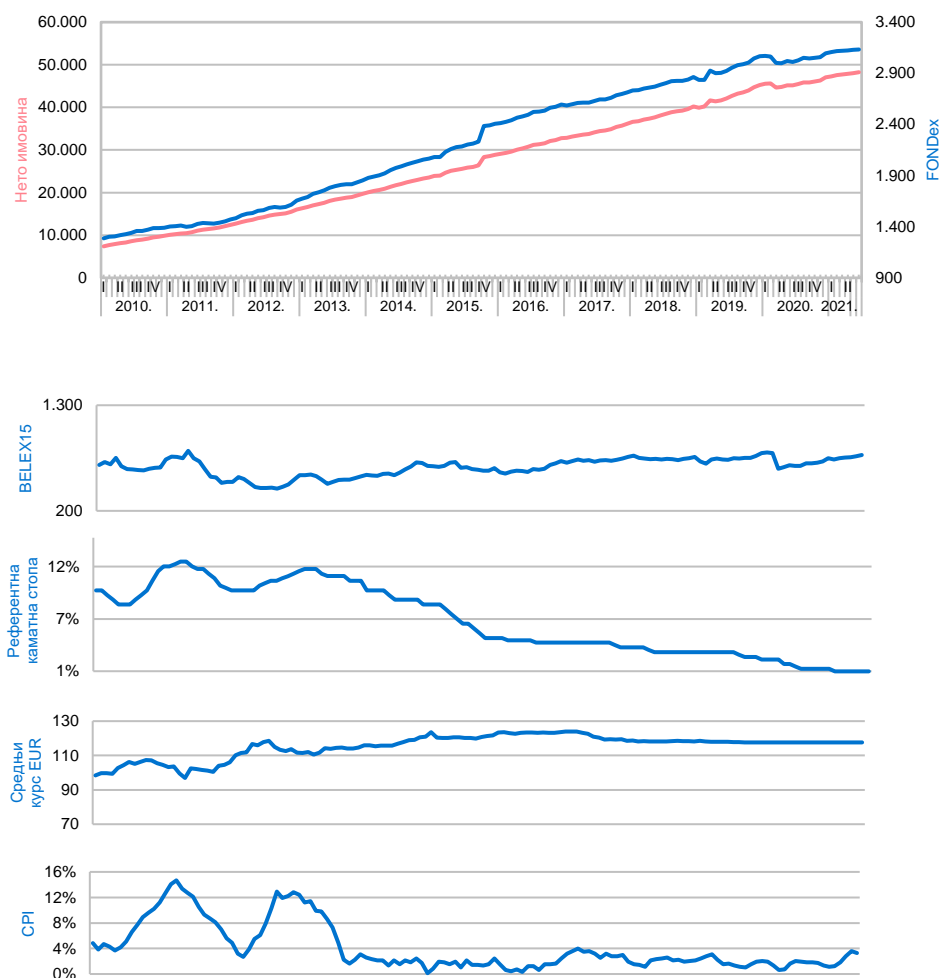
Референтна каматна стопа на крају јуна 2021. године износила је 1%. Ниво каматних стопа које фондови остварују на средства у динарима на кастоди рачунима прати кретање референтне каматне стопе.

У другом тромесечју 2021. године, вредност динара је остала скоро непромењена према еврџу, тако да је на крају овог тромесечја вредност динара износила 117,57 за еврџу. У истом периоду, вредност динара је према америчком долару већа за 1,7%.

Стопе раста цена у априлу, мају и јуну биле су 1,1%, 0,5% и 0,3%, респективно. Потрошачке цене у јуну 2021. године, у поређењу са истим месецом претходне године, повећане су за 3,3%.⁹

Кретање вредности нето имовине, *FONDex*-а и кључних показатеља ДПФ

(у млн RSD, јединицама, односно у %)

⁹ Извор: Републички завод за статистику.

5. Накнаде друштава за управљање

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима прописује да друштва за управљање наплаћују накнаду за услуге друштва и накнаду за пренос рачуна члана фонда. Накнаде за услуге друштва за управљање јесу накнаде приликом уплате пензијског доприноса и накнаде за управљање фондом. Накнада за пренос рачуна може бити наплаћена само у висини стварних трошкова преноса.

Накнаде су један од параметара које члан треба да има у виду приликом избора фонда, али их не треба посматрати изоловано. Висина накнаде зависи и од инвестиционе политике, односно активности инвестирања. По правилу, активнији фондови, намењени млађим особама које ће доприносе уплаћивати у дужем временском периоду, у већем проценту инвестирају у сложеније инструменте, преузимају већи ниво ризика и од таквих фондова се очекује већи принос, због чега имају и веће накнаде. С друге стране, фонд који инвестира пасивно и у сигурније финансијске инструменте требало би да има и мање накнаде. Инвестициону политику фонда, тј. планирано улагање средстава чланова фонда, очекивани принос фонда и ниво ризика који фонд (односно члан) преузима, као и накнаде које друштва наплаћују, треба посматрати заједно при доношењу одлуке о избору фонда.

Накнада приликом уплате је трошак који члан плаћа само једном, као врсту улазне накнаде. Иако видљива на првом кораку, тј. приликом уплате средстава у фонд, то није и највећи трошак за члана.

Накнада при уплати доприноса у другом тромесечју 2021. године износила је 19,7 милиона динара, док је у истом периоду висина те накнаде просечно износила 2,2%.

Накнада за управљање се обрачунава свакодневно на вредност нето имовине фонда и садржана је директно у вредности инвестиционе јединице, при чему обрачуната и објављена вредност инвестиционе јединице јесте вредност након одбитка накнаде за управљање фондом.

У другом тромесечју 2021. године укупна вредност накнада за управљање износила је 148,8 милиона динара, што износи око 88% укупно наплаћених накнада.

Износ наплаћених накнада друштава за управљање (у млн RSD)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
											T1	T2
Накнада приликом уплате	57,9	60,1	58,7	55,4	53,0	56,8	61,0	66,3	71,8	76,2	19,0	19,7
Накнада за управљање	220,0	284,1	357,8	432,8	514,9	614,4	678,7	474,0	526,7	567,9	145,2	148,8

Извор: Народна банка Србије.

6. Обим трговања хартијама од вредности

Обим промета добровољних пензијских фондова у другом тромесечју 2021. години износио је 5,7 милијарди динара.

Просечно учешће добровољних пензијских фондова у промету на Београдској берзи у току овог тромесечја износило је 20,6%.

Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности

(у млрд RSD)

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
										T1	T2
Обим промета ХоВ	13,2	12,9	21,2	14,5	11,5	24,2	16,1	48,7	26,3	17,8	5,7
Куповина	7,1	9,0	12,1	7,9	6,4	14,7	9,3	27,1	13,8	10,0	2,6
Београдска берза	0,3	0,4	0,5	0,9	1,1	3,7	2,7	3,2	2,7	0,4	0,3
Ванберзанско трговање	0,1	0,7	0,9	1,8	1,1	5,8	3,2	16,7	7,6	8,0	1,9
Аукције државних ХоВ	6,7	7,9	10,7	5,2	4,2	5,1	3,4	7,1	3,6	1,6	0,3
Продаја	4,2	2,0	5,4	3,6	3,0	7,4	5,5	19,6	11,2	5,9	2,4
Београдска берза	0,3	0,6	0,3	0,5	1,9	2,7	3,2	1,4	3,1	1,8	1,7
Ванберзанско трговање	3,9	1,4	5,0	3,2	1,1	4,7	2,3	18,1	8,1	4,1	0,6
Доспеће	2,0	2,0	3,7	2,9	2,1	2,2	1,3	2,1	1,4	1,9	0,7
Однос куповине према продаји и доспећу	1,1	2,3	1,3	1,2	7,5	1,5	1,4	1,3	1,1	1,3	0,8
Учешће у укупном промету на Београдској берзи	2,6%	3,4%	4,1%	6,1%	6,7%	33%	9,4%	5,1%	11,9%	26,3%	20,6%

Извор: Београдска берза и Народна банка Србије.

7. Трансакциони трошкови

Трошкови настали у вези с куповином, продајом и преносом хартија од вредности (накнаде централног регистра, берзанске накнаде, пореске обавезе) и трошкови текућег одржавања непокретности у које је уложена имовина фонда наплаћују се из имовине фонда. Остали трошкови наплаћују се из имовине друштва за управљање.

Укупан износ трансакционих трошкова у другом тромесечју 2021. године износи 1,2 милиона динара. У истом периоду, код трансакционих трошкова који се наплаћују из имовине фонда, трошкови централног регистра имају већи удео у односу на берзанске накнаде, док код трошкова које друштва за управљање плаћају из својих средстава, трошкови кастоди банке имају већи удео од накнада брокера.

Износ трансакционих трошкова

(у млн RSD)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
												T1	T2
Укупно	9,5	7,0	4,7	6,0	6,2	5,6	7,3	10,5	8,3	17,2	10,3	1,9	1,2
Брокерске накнаде	4,5	2,9	2,0	2,5	2,0	1,3	2,3	4,4	3,0	8,0	3,7	0,2	0,3
Накнаде кастоди банке	2,4	2,2	1,5	1,9	2,0	2,0	1,9	1,8	1,8	3,1	2,3	0,5	0,4
Берзанске накнаде	1,1	0,8	0,3	0,6	0,6	0,8	1,0	1,8	1,3	1,9	1,3	0,2	0,2
Накнаде централног регистра	1,5	1,1	0,9	0,9	1,6	1,6	2,0	1,8	1,6	3,4	2,2	0,8	0,3
Остали трошкови	-	-	-	0,1	0,0	-	0,0	0,6	0,6	0,7	0,9	0,2	0,0

Извор: Народна банка Србије.

8. Број и структура корисника

На крају другог тромесечја 2021. године, у фази акумулације¹⁰ налази се 206.830 корисника.¹¹ Они имају 282.403 склопљена уговора о чланству¹² у добровољним пензијским фондovima.

Учешће корисника услуга пензијских фондова у укупном броју запослених износи 9,3%.¹³

Број уговора и корисника (у хиљадама)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
												T1	T2
Број уговора	220,4	234,4	240,4	244,5	252,1	258,1	250,5	253,9	261,7	275,8	279,5	279,5	282,4
Број корисника	166,8	174,9	179,8	183,5	188,0	190,5	183,6	185,4	192,3	201,6	205,0	205,1	206,8
Удео активних корисника у укупном броју корисника	43,9%	35,1%	30,5%	30,3%	31,3%	25,3%	28,5%	33,6%	33,4%	34,4%	35,3%	34,0%	34,2%

Извор: Народна банка Србије.

Структура корисника по динамици уплате (у јединицама и у %)

Корисници који су имали уплату	Период	Број корисника	Удео
		1 месец	70.759
3 месеца		79.130	38,3%
6 месеци		82.168	39,7%
12 месеци		86.831	42,0%
Од учлањења (1)		184.709	89,3%
Без средстава на рачунима (2)		22.121	10,7%
Укупно (1 + 2)		206.830	

Извор: Народна банка Србије.

Износ акумулираних средстава зависи од висине уплата, приноса које остварују фондови, висине накнада и дужине периода акумулације средстава, тако да се с повећањем износа доприноса и периода акумулације средстава, уз приносе које фондови остварују, повећава и износ просечних средстава на индивидуалним рачунима чланова. Просечан износ акумулираних средстава на рачунима чланова који су до сада најмање једном уплатили допринос износио је 261 хиљаду динара. На крају другог тромесечја 2021. године, број корисника који су чланови два фонда или више њих износио је 42.114 или око 20% од укупног броја.

¹⁰ Чланство у фонду дели се на две фазе – фазу акумулације (период у коме се уплаћују средства) и фазу повлачења средстава (период када члан повлачи акумулирана средства).

¹¹ Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја уговора о чланству, с обзиром на то да знатан број корисника има више од једног склопљеног уговора о чланству у истом или у различитим фондovima.

¹² Број уговора о чланству је збир броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

¹³ Извор броја запослених лица: Народна банка Србије.

Просечан износ акумулираних средстава на крају периода
(у хиљадама RSD)

2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
											T1	T2
70,5	84,5	105,3	127,3	148,3	179,4	200,6	219,3	235,8	239,9	257,4	260,8	261,0

Извор: Народна банка Србије.

У другом тромесечју 2021. године, структура корисника по полу и износу њихових средстава није се знатно променила у односу на претходне периоде. Већина корисника су мушкарци, који у укупном броју корисника учествују са 57,4%.

Број корисника по броју фондова у којима су чланови
(у јединицама)

Број фондова	Број корисника
1	164.716
2	35.159
3	6.697
4	232
5	21
6	3
7	2
Укупно	206.830

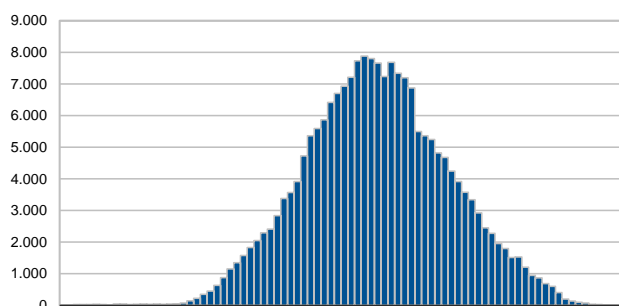
Извор: Народна банка Србије.

Број корисника по броју закључених уговора о чланству
(у јединицама)

Број уговора	Број корисника
1	150.029
2	43.255
3	9.522
4	3.138
5	645
6	177
7	53
8	11
9	
Укупно	206.830

Извор: Народна банка Србије.

Расподела корисника и акумулираних средстава по годинама живота
(у јединицама, односно у RSD)

	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+
Број корисника	243	507	10.478	39.959	73.256	55.176	26.638
Износ средстава (млн)	10,04	12,92	530,24	6.021,64	19.911,37	16.407,60	4.667,25
Просечна средства	41.317	25.483	50.605	150.695	271.805	297.368	175.210

Извор: Народна банка Србије.

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова на крају другог тромесечја 2021. године износи око 47 година, а највише је корисника старости од 40 до 60 година, око 62%. Исто тако, проценат корисника који су старији од 53 године сличан је као у претходним годинама и износи 29,3%, док је проценат корисника старијих од 58 година 17%.

9. Уплате, исплате и пренос средстава

У другом тромесечју 2021. године, 39,3% укупних уплата односи се на индивидуалне уплате, 33,6% на уплате послодаваца који као обвезници уплате својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд, док се 27,1% односи на уплате преко пензијских планова. Укупан износ уплата средстава у добровољне пензијске фондове у другом тромесечју 2021. године износи 914 милиона динара.

У другом тромесечју 2021. године, укупне нето уплате износиле су 894,2 милиона динара.

Укупне уплате доприноса у фондове

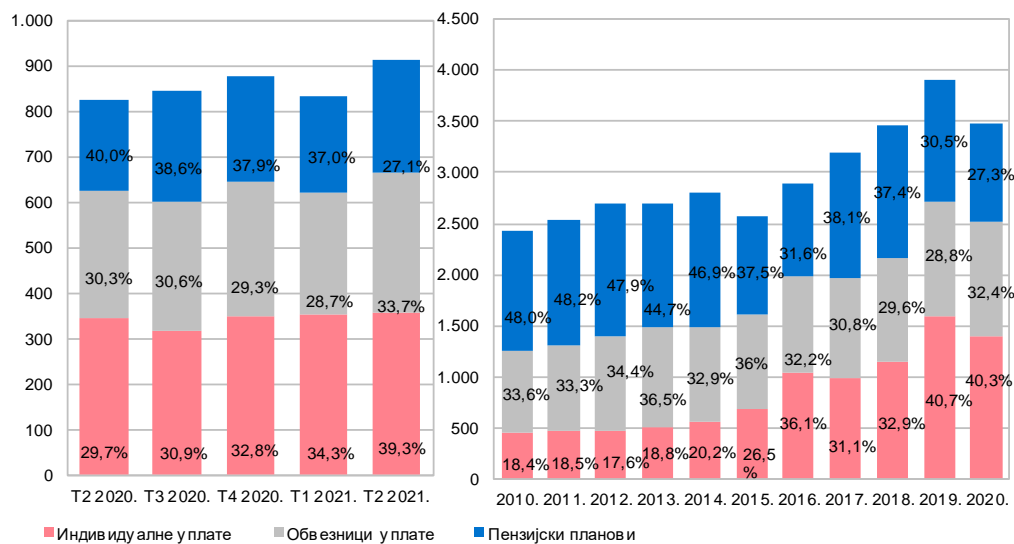
(у млрд RSD)

2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
											T1	T2
2,43	2,53	2,70	2,70	2,80	2,58	2,89	3,19	3,47	3,92	3,48	0,83	0,91

Извор: Народна банка Србије.

Обим и структура укупних уплата доприноса

(у млн RSD, односно у %)

Извор: Народна банка Србије.

Иако се највећи број уплата врши преко послодаваца који уплаћују средства у фонд за своје запослене, чиме показују висок степен одговорности, приметан је и раст индивидуалних уплата доприноса. У том смислу постоји велики потенцијал за даљи раст броја чланова пензијских фондова и преко појединаца који све више препознају значај штедње за старост, и преко компанија, нарочито имајући у виду да тек сваки десети запослени има отворен рачун у добровољном пензијском фонду. Запослени и послодавци на овај начин могу остварити уштеде, с обзиром на то да се уплата пензијског доприноса у добровољне пензијске фондове из

средстава послодавца ослобађа плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање до износа од 6.062¹⁴ динара по запосленом месечно, као и да се уплате у истом износу које послодавац врши путем административне забране, обуставом и плаћањем из зараде запосленог, ослобађају плаћања пореза. Наведене олакшице представљају додатни вид стимулације за запослене и послодавце да један део издвајања за зараде усмере ка штедњи у добровољним пензијским фондовима.

Исплате средстава највећим делом врше се једнократно. С обзиром на то да средства повлаче чланови који испуњавају услове, а ради се најчешће о чланствима која нису дугорочна, акумулирана сума на њиховим рачунима је релативно мала, те је овакав начин исплате и очекиван, иако он не одговара природи добровољних пензијских фондова, која претпоставља коришћење акумулираних средстава у дужем временском периоду. С повећањем периода акумулације средстава и суме средстава на рачунима, расте и удео програмираних исплата и других начина повлачења. У другом тромесечју 2021. године, једнократне исплате чиниле су највећи део укупних исплата, и то 482,2 милиона динара, док су програмиране исплате средстава износиле 86,8 милиона динара.

Укупне исплате средстава члановима фондова

(у млн RSD)

2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
											T1	T2
458,1	517,6	751,7	945,2	1213,4	1226,2	1195,6	1342,4	1412,0	1679,8	2159,6	528,8	592,3

Извор: Народна банка Србије.

Укупан износ исплата средстава из фондова повећава се из године у годину и у другом тромесечју 2021. износио је 592,3 милиона динара. Оваква појава нормална је последица развоја система, јер ће се с повећањем доприноса и нето имовине, као и с повећањем броја година функционисања система добровољних пензијских фондова, повећавати и висина исплата, посматрано у апсолутним износима.

У другом тромесечју 2021. године, укупне исплате корисницима износиле су 592,3 милиона динара.

Трансфери представљају пренос средстава из једног фонда у други. Члан фонда може пренети део средстава или сва средства, при чему плаћа само стварне трошкове преноса.

У другом тромесечју 2021. године, трансфери су износили 43,6 милиона динара.

Укупан износ пренетих средстава у други фонд у другом тромесечју 2021. године износио је 43,6 милиона динара.

¹⁴ На основу одлуке Владе Републике Србије, овај износ се једном годишње усклађује с висином инфлације у претходној години.

Укупни трансфери између фондова
(у млн RSD)

2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	
											T1	T2
216,1	165,9	72,3	137,2	126,3	219,7	267,5	263,0	229,7	210,3	252,6	27,9	43,6

Извор: Народна банка Србије.

10. Финансијски извештаји

10.1. Регулаторни оквир

Друштва за управљање воде пословне књиге и састављају финансијске извештаје у складу са законима којима се уређују рачуноводство и ревизија и прописима Народне банке Србије.

Друштво за управљање, поред својих књига, води пословне књиге и саставља финансијске извештаје за добровољне пензијске фондове којима управља.

Према Закону о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, друштво је у обавези да достави Народној банци Србије годишње финансијске извештаје за друштво, у оквиру којих одвојено приказује финансијске извештаје фондова којима управља, са извештајем екстерног ревизора, до 31. марта текуће године за претходну годину.

Одлукама Народне банке Србије регулисана је форма и садржина образаца финансијских извештаја друштава и фондова на основу којих су друштва у обавези да доставе биланс стања, биланс успеха, извештај о токовима готовине, извештај о променама на капиталу, извештај о осталом резултату и статистички извештај друштва за управљање, као и биланс стања – извештај о нето имовини, биланс успеха, извештај о променама на нето имовини добровољног пензијског фонда и извештај о токовима готовине.

10.2. Финансијски извештаји друштава за управљање

Укупна билансна сума друштава за управљање на дан 31. децембра 2020. године износила је око 1.202 милиона динара, што је за око 36 милиона динара (2,90%) мање него у 2019. години, када је билансна сума износила око 1.238 милиона динара.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Рацио укупног капитала	1,96	2,42	2,6	2,88	2,54	2,43	2,36
Капитал по кориснику	5.046	6.168	6.991	7.362	6.246	5.679	4.966
Рацио капитала и укупне нето имовине	0,04	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03

Највећи део имовине је уложен у депозите и остала финансијска средства (49% укупне имовине, 29% у 2019. години). С друге стране, није дошло до промене удела власничког капитала у укупној пасиви, тако да на крају 2020. године укупни капитал чини око 92% пасиве (92% у 2019. години). Ликвидност друштава за управљање је на високом нивоу.

Друштва за управљање дужна су да ниво капитала држе изнад законом прописаног минимума, који износи милион евра у динарској противвредности. На нивоу индустрије, однос укупног капитала и законског минимума је 2,4 (2,4 на крају 2019. године).

По једном кориснику долази око 4.966 динара капитала друштва (5.679 динара на крају 2019. године). У 2020. години овај показатељ се смањило за око 13% услед смањења укупног капитала на нивоу сектора. Сваки динар нето имовине фонда на крају 2020. године покривен је са 0,03 динара капитала друштва (0,03 динара на крају 2019. године).

У 2020. години друштва за управљање су наставила да остварују добит. Сва друштва су током 2020. године остварила позитиван резултат, тако да је укупна добит свих друштава износила око 223 милиона динара, што је за око 13,71% више него 2019. године, када је укупна добит свих друштава износила око 196 милиона динара. Треба имати у виду да остварени резултат друштва не утиче на имовину чланова фонда, с обзиром на то да је имовина друштва одвојена од имовине фонда.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
РОЕ	25,3%	25,4%	26,5%	26,1%	14,66%	16,70%	19,76%
РОА	24,1%	24,1%	25,1%	24,7%	13,86%	15,58%	18,25%
Профит друштва по кориснику	1.188	1.424	1.742	1.873	996,18	994,42	881,86
Профит друштва по доприносу	0,08	0,10	0,11	0,10	0,05	0,05	0,06
Рацио прихода од накнада и броја корисника	2.618	2.987	3.568	3.974	2.854,7	3.031,2	2.544,4
Рацио прихода од накнада и укупних прихода	85%	87%	89%	91%	88%	90%	93%

У 2020. години сва друштва су остварила добитак од управљања фондовима. Приходе од основне делатности друштва чине приходи од накнада при уплати доприноса (76 милиона динара) и приходи од накнада за управљање фондом (566 милиона динара), који су у 2020. години били за око 41 милион динара виши него 2019. године, када су износили 525 милиона динара. Приходи од накнада при уплати порасли су за 6,2% у односу на претходну годину, док су приходи од накнада за управљање порасли за 7,8%. Поменути приходи од накнада чине око

82% свих прихода које друштва остварују (79% у 2019. години). Укупни трошкови друштава који се односе на управљање фондовима (трошкови у вези са улагањем имовине фондова, трошкови маркетинга, трошкови услуга кастоди банке, трошкови посредовања и други расходи управљања фондовима) порасли су у 2020. години, односно износили су око 62 милиона динара, док је остварена добит од управљања фондовима у износу од око 580 милиона динара (537 милиона динара у 2019. години).

У структури укупних прихода, значајно учешће имају и приходи од камата, који су у 2020. години износили око 30 милиона динара и чине око 4% укупних прихода (37 милиона динара у 2019. години).

У структури расхода највећи удео имају трошкови зарада, који износе око 244 милиона динара (246 милиона динара у 2019. години) и чине 57% укупних расхода.

Друштва за управљање су у 2020. години остварила укупан принос на капитал (РОЕ) у износу од 19,8% (16,7% у 2019. години), док је принос на укупну имовину (РОА) износио 18,2% (15,6% у 2019. години).

10.3. Финансијски извештаји добровољних пензијских фондова

Укупна имовина фондова на дан 31. децембра 2020. године износила је скоро 47,1 милијарду динара (45,3 милијарде динара на крају 2019. године), што је за око 2 милијарде динара, односно 4,0%, више него у 2019. години. У структури укупне имовине и даље доминирају државне хартије од вредности, које чине око 73% укупне имовине фондова, што је за око 2% мање него на крају 2019. године.

Обавезе добровољних пензијских фондова, које обухватају обавезе према друштву за управљање, обавезе по основу чланства и друге обавезе из пословања, на крају 2020. године износиле су око 104 милиона динара (у 2019. години износиле су 71 милион динара). Нето имовина добровољних пензијских фондова на дан 31. децембра 2020. године износила је око 47,0 милијарди динара, што је за око 2 милијарде динара, односно за 3,92%, више него на дан 31. децембра 2019. године (око 45,2 милијарде динара на крају 2019. године).

Током 2020. године свих седам фондова остварило је позитивне резултате, тако да је укупна остварена добит на нивоу сектора износила око 446 милиона динара (током 2019. године остварена добит износила је око 3 милијарде динара).

Укупни остварени приходи у 2020. години износили су око 9 милијарди динара (9 милијарди динара у 2019. години), док су укупни расходи фондова износили око 9 милијарди динара (6 милијарди динара у 2019. години).

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Стопа приноса на укупну имовину	10,7%	15,2%	7,4%	4,6%	5,3%	6,8%	1,0%

Однос добити и просечне укупне имовине фондова у 2020. години износи 1,0% (6,8% у 2019. години), што значи да фондови у просеку остварују 0,01 динар добити на сваки динар имовине.